

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nosio ga svo pokvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o pedne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju a nefrankirani ne primaju.

Pređplata sa poštom stoji 10 K u obće, na godinu 5 K za seljake, K 2.50 na ili K 5, odn. K 2.50 na pol godine.

Izvan carovine više poštarina. Plaća i stavlja se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h, zaostali 20 h, koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Giulia br. 2), kamio neka se naslovljuje sva pisma i pređplata.

Oglasni, pripisani itd. takaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.
Novci za predbrojbu, oglaš. itd. takaju se napunom ili polotomom posl. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.
Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbliži pošt. predbrojnika.
Kto list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u svotrenom pismu, za koji se plaća poštarina, ako se izvana napisu „Reklamacija“.
Čekovnog računa br. 247-249.
Telefon tiskare broj 38.

Odgovorni urednik i izdavatelj Jerko J. Mahuža. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Crociera br. 1. II. kat.)

Cestit Božić!

Uzvišeni blagdan, koji buđi u nama slatku uspomenu na porođjenje Boga-čovjeka, vraća se eto po hiljadu deset sto i toliko puta k nama a da se jošje nije obistinila ona Spasiteljeva: „jedan pastir i jedno stado“.

Proći će jošje stoljeća i stoljeća prije nego li bude čitavo čovječanstvo privedeno u krilo sv. crkve — k zadovoljstvu i spasu.

Božić nas sjeća na došašće Spasitelja svijeta, koji je po volji svoga Oca nebeskoga uzeo na sebe čovječju narav, da nevoljnomu čovječanstvu, lutajućemu u tmini neznanstva i grieha, pošade svetu nauku mira i zadovoljstva, da ga privede na novi život ljubavi i pravde i da se zanj konačno žrtvuje radi njegovih zloća i opačina.

Radi toga slave godimice milijuni i milijuni vjernika širom kršćanskoga svijeta uzvišenu uspomenu na najveći događaj — na porođjenje Isusa Krista. Tomu događaju idu u susret vesela i zadovoljna srca nesamo velikaši i bogataši, već i podžrjeni i siromasi, i stari i djeca, i zdravi i bolestiti, zadovoljni i nesretni.

Svako kršćansko srce očekuje željno svake godine ovaj veliki dan, u komu se ori iz milijuna grla u hramovih božjih andjeoska pjesma: „I na zemlji mir ljudem, koji su dobre volje!“

Ovaj sveti pjev ne bijaše samo viestnik s neba, o narodjenju sina Božjega, nego i glasonoša nove dobe, novoga života i nove, najveličanstvenije borbe, borbe svjetla nad tminom, istine i pravde nad lažju.

„Slava Bogu na visini, a mir ljudem na zemlji!“ Sápću jednako pobožno i veselo ustne staraca i mladića, muževa i djece — jer osjećaju svi jednako veličanstvo i uzvi-

šenost onoga trenutka, kadno je u siromašnoj betlehemskej stalici ugledalo svjetlo božje — božansko djetesce.

Narodi svega svijeta ponavljaju uzvišenu tu pjesmu najvećim oduševljenjem — pozdravljajuć njeni velební dan, slavni i svetani dan, dan spasa za sve narode i za sva vremena. Toga bo dana narodio se je Onaj, o komu kaže arkanđjel Gabriel: „On će biti velik i naravli će se sin Višnjega i dat će mu Gospodin Bog prijestolj Davida oca njegovoga“. I bio je doista velik — premda rođjen u skromnoj i trošnoj stalici u najvećem siromaštvu.

I naš hrvatski narod slavi svoj Božić u siromaštvu, sličnom onomu betlehemskej stalice. Ali on slavi uspomenu na dolazak Boga-čovjeka, u čvrstoj vjeri, da neće ni njegovo siromaštvo viekom trajati, on drži stalno, da će zapasti jednom i njega zaslužena plaća za jade i nevolje, za trude i žrtve, što ih njegovi predji veeleđušno doprinieše za sv. vjeru i za prosvjetu ostalih naroda. U toj vjeri nalazi naš narod onaj viećiti izvor, iz kojega crpi snagu, kojom se uzprkos svih nevolja i usupor tolikim protimbam i protivnikom, odvažno bori za svoja sveta prava. Bori se za svoje jedinstvo i za svoju slobodu; bori se, da svoja razciepkana uda složi i ujedini u jedno zdravo i moćno tjelo; bori se za gospodstvo u svojoj vlastitoj kući, u čemu ga ne bi smio nitko pošten i pravedan priećiti. U toj borbi ne može podleći, iz te borbe mora pobiedonosni izaći, kad pobiede uzvišeni ideali kršćanstva t. j. ideali ljubavi i pravice. U našoj pravednoj i svetoj borbi za slobodu i jedinstvo našega naroda, neka nas prati sjajna zvjezda, koja je dovela mudrace sa

istoka do betlehemskej stalice. Naša sloboda i naše jedinstvo jesu davni zahtjevi koji vječite božje pravde, toli pisanih naših prava. Naša je dakle borba pravedna, kršćanska, jer se borimo za slobodu i prosvjetu.

U toj borbi neka nas krjepi vjera u Spasitelja, neka žari srca naša i neka ih puni nadom, da današnje naše tužno i zalvojno stanje mora jednom prestati. Uzdatjmo se u pravdu Božju, jer istina i pravo mora konačno pobiediti.

U pravednog Boga uzdaj se — narode mili! — ne kloni duhom — cestiti Ti Božić!

Skupština političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri.

(Kontac.)

Iza pročitanog izvješća tajnika uze čitati izvješće o prometnom poslovanju društva blagajnik g. Josip Mandić:

Pazin, 9 prosinca 1905.

Dne 7. travnja 1904 sastali su se članovi političkog društva za Hrvate i Slovence Istre u svrhu, da se pogovore o stanju narodnog pokreta u pokrajini i da si izaberu novi odbor, kako to već društvena pravila zahtijevaju. Budući da podpisano članu odbora je bilo povjereno od odbora vodstvo blagajničkih poslova, zato se smatra dužnim podnesti tomu slavnomu društvu u prometnom poslovanju sljedeće izvješće:

Prigodom preuzetja poslovodstva od odstupajućeg odbora, imalo je društvo duga K 284.62 pare, koji se je iznos tečajem odobrovo poslovanja isplatio. Utjeralo se je za članarinu i drugih dohodaka i to:

Od članova prvog reda . . . K 606—
Od članova drugog reda . . . 448—
Od članova trećeg reda . . . 179—
ini dohodci 49-90
Ukupno . . . K 1280.90
Potrošilo se je . . . 748—
Pokazuje se u gotovom novcu K 532.90

Duguju članovi za članarinu do konca tekuće godine i to:

Članovi prvog reda . . . K 511—
Članovi drugog reda . . . 366—
Članovi trećeg reda . . . 187—
Ukupno . . . K 1064—
Društvo ima članova prvog reda . . . 38
drugog reda . . . 55
trećeg reda . . . 69
Ukupno . . . 162

Tečajem vodstva društvenih poslova, odbor je pozvao dva puta sve članove društva da uplate zaostalu članarinu, no odziv nije bio baš najpovoljniji, kako dokazuje zaostatak članarine za utjerati. Stoga svaki od gospode članova može se osvjedočiti iz posebnog izkaza članova, da ima članova u društvu, koji su članovi samo prividno, a takvi članovi većim dielom najradje predbacivaju odboru da ne vrši svoje dužnosti. Zato se preporučuje gospodi članovima društva, da u buduće točnije plaćaju svoju članarinu dužnu društvu, nego li su to nekoji do sada učinili. Ako će u buduće biti nemar u uplaćivanju članarine, novi će odbor biti u velikoj neprilici da izuzmogne odgovarati svojim dužnostima, koje će ih susresti u budućoj godini za različite narodne svrhe. Kritike se veoma lahko piše, ali poštivotno raditi je sasna drugi posao. Zato se gospodi članovom preporučuje, da se bržljivim marom zauzmu za napredak društva, te složno i sporazumno sa svimi stalaži pučanstva s druženim silami i podučavanjem rade, budući da je zadaća društva veoma težka.

Iza pročitanja, otvara predsjednik razpravu o ovom izvješću, nu pošto se nitko ne javlja za rieč, izvješće je odobreno bez prigovora.

Prelazi se na II. točku: Izbor novoga odbora. Da se gospoda skupštinari mogu dogovoriti za izbor, prekida se sjednicu za 5 časaka.

Prije nego li se prekinula sjednica upita rieč veeleć. g. dr. Matko Laginja, koji predlaže, neka se ta točka skine sa

I nikako ne htjede lov, da na bolje krene. Magla se je ipak oko 10 sati pred podne stala dizati, te se napokon razvedrio. Svu je prirodu obuzela neka tišina, te se odnikuda ne čuje ništa, samo se tužno koji put javile vrane i svrake nezgrapnim graktanjem i polijetale u mrtvu prirodu.

Izadjemo iz šume, da nastavimo loviti. Franjo je htio, da nastavimo lov. Lutali smo po gori, ali zeca ni za lijek.

— Frane, započnem ja, meni je već dosadna ta daiguba!

— Ta nemoj tako, odvrati priekorno drug Franjo, ne valja odmah klonuti!

— Hm, ali kač nema nade da ćemo što uloviti, opet ću ja.

— A što zna, ja se nadam.

— Ali, kod kuće je toplije, a ovdje... — Ne, ne valja sustati. Rugali bi nam se kod kuće, da ništa ne ulovimo.

Nego to ti je stara mana kod nas Hrvate, da brzo sustanemo. A vidis, ja često mislim, kako se mi naglo za neku stvar zagrijemo, a onda popustimo i ne marimo za nju više.

PODLISTAK.

Badnjak.

Badnjak je na domaku. Mlado i staro mu se veseli, pa evo mene mlada, da opisem jedan badnji dan u našem kraju.

Već ranim jutrom sve je na nogama, jer je danas i zadnja „zornica“, t. j. misa u zoru u „Adventu“ ili „došašće Gospodina“. Domaćice zaposlene pripremaju za divne božične blagđane. Inačniji seljaci kolju utovljene krmke, da spremne smoka i hrane za dugu zimu i da se priprave za svetkovinu. Mnogi su otišli u grad, da nakupeju brašna i drugih potrebitina.

Muževi obskrbili kuće ogrjevnim drvima, vozeći je na teškim kolima iz svojih malenih suma. — Da li se ista tako željno izčekuje, kao badnja večer, večer puna svetih osjećaja iz djetinske dobe, kada i zreo čovjek svuče sa sebe obična čovjeka, pa pretoči duh svoj u nekadanje sretno doba, kada ga je u zlatu omotan orah mogao većma usrećiti, nego sada kao zreli čovjek gomila suha zlota!

Da, to je krasna večer puna duševnoga užitka, a i tjelesne okrepe; ali nije baš lahko izčekati je od rana jutra do prvoga mraka. — Lahko dabome ženama i djeci! Žene se vrte po kući; mjesec koljače za blagđane i lete bez prestanka sada u šobu, sada u kuhinju, sada u komoru. Puno su im ruke posla, a u poslu dan brzo prodje. — I djece je tako. Ili pjevaju božične pjesme, ili kite u kutiću božično drvo, ili dogotavljaju betlehemsku stalicu. Idu jedno k drugom u poliođe, da vide, čija li je stalica ljepša, čije li ljepše nakitčeno božično drvo. Tako im prodje u radu i zabavi dan.

Ali težko i naopako mužkarcima na taj sveti dan! Na putu su i ženama i djeci. Ili stoje, ili se ganu, smetaju ženama. Tko će tu obastati u kući! Za to, da ne smetaju nikomu, idu na kakav posao u pivnice, ili na dvorištu sijeku već dovezeno drvlje za blagđane ili čiste staje i blago, a nekoji odu u lov. — Tako je došao i ove, kaošto je i drugih godina, već u rano jutro k meni susjed Franjo. U dvorištu tukao je moj otac Ivan Bakalar.

Pomoz Bog i što to tučete Ivane? povikne Franjo. — Bakalar! ali ću ga dobro razmrskati, da ga bude mogao jesti i djed Mate, odvrati Franjo.

Psi su nestrpljivo poskakivali, repovima mahali i umiljato gledali Ivana, da im dobaci odpadke bakalara. — Što radi Jakov, upita Franjo.

— Gore u sobi čisti pušku, ta znaš, da je danas badnjak, odvrati Ivo. — Hej Jakove! jesi li se spremio, zaviče Franjo.

— Dobro jutro! javim se s prozora, tako rano si došao, ta još se ne vidi dobro, ni prsta pred nosom pred ovom maglom.

— Hahahna, što ćemo čekati noć; hajde, čekati ću te pred kućom.

Dodjor van, i podjosmo u bližnju šumu. — Bijese čica, ljuta zima. Svaki korak po otvrdnoj, smrznutoj zemlji, čuo se je na daleko gdje odjekuje.

— Danas nije lov baš uspjeo sretno! Paima je otupio njuh od studeni, po tvrđoj se smrznoloj zemlji takodjer nije mogao ostaviti trag, pa ako bi psi i naišli slučajno na zvijer, nemogosome opet mi loveci ništa od magle.

dnevnog reda i neka dosadnji odbor do daljnje odluke još ostane na čelu društva pod predsjednikom prof. Vjekoslava Spincića. Razlog koji ga na taj predlog navodi jest taj, da naš predsjednik zbog bolesti nije mogao ovamo, jer mu to i liečnik brani, dakle neće biti baš lahka stvar. Ali javivši nam to prof. Spincić nadodao je ujedno, da se njega već ne uzme u obzir pri izboru predsjedništva ni u obće za odborništvo.

Ako je tome razlog svemu bolest, za koju se ufamo da je stvar prolazna, onda mislim, da ga neima među nama, koj bi imao srca s toga razloga odmah zastupiti Spincićev mjesto. Ako li bi, čega Bog ne daj, bolest imala biti trajnom zaprekom, onda će se morati providiti ali tomu nije zadnji čas.

Ako li je osim bolesti, onaj izjavi našega predsjednika još drugih razloga, i te moramo doznati i na laznu prosuditi a ne ovako naprećac mienjati predsjednika. Zato eto, držim da ne bismo danas birali novog odbora.

Predsjednik otvara raspravu o ovom predlogu. Pošto se nitko ne javlja za riet, stavlja predsjednik na glasovanje predlog dra. Laginja, da se preko ove točke predje na dnevni red t. j. da se za sada neizabire novi odbor. Predlog je prihvaćen.

III. točka dnevnog reda: O političkom položaju osobitim obzirom na pokrajinske odnose. — Predsjednik: O ovoj točki dnevnog reda izvesti će Vas narodni zastupnik prof. Mandić. (Skupština kliče: Živio Mandić i pljeskaju.)

Zast. Mandić: Velestovana gospodo! O predmetu, o kojem me je zapala čast da govorim, imala su govoriti dvojica naših prvaka gg. dr. Malko Laginja i prof. Vjekoslav Spincić. Pošto mi je u zadnji čas podijeljen zadatak da mjesto njih govorim o ovoj točki dnevnog reda, molim slavnu skupštinu da me se ispriča ako neću biti iscrpljiv, kako bih to sam želio.

Gospodo! Najveća pogriješka austrijskih državnika u prošlom vijeku bila je ta, što su državu podijelili u dvoje. Usljed poraza u ratu s Pruskom god. 1866. u sjevernoj Českoj, austrijski državnik Beust, tuđinac, pitak i častohlepan, te pod uplivom madjarskih državnika Deaka i Andrassyja, savjetovao je Kruni, da državu podijeli u dvie pole. Ovom podielbom države u dvie pole, koje dieli malena riekta Litava, odakle i ime svakoj poli: Cislajtanija i transljajtanija, pali su austrijski narodi Hrvati, Srbi, Rumunji, Slovaci pod prevlast Madjara i ovima izručeni su na milost i nemilost. Kakvih šest milijuna Madjara vlada sa dvostruko milijuna Nemađara. Isto se je dogodilo i u ovoj poli monarhije: Slavenski narodi Hrvati, Slovenci, Česi, Poljaci skupno u većini prema Niemcem, izručeni su u prevlast Niemca tako, da dualizam bi stvoren lih za gospodarstvo s jedne strane Niemca a s druge Madjara,

— To je istina, odvratim ja, ali lov i politika ne spadaju skupa.

— Imaš krivo, odvrati snažno moj drug. Ta što je politika nego lov, a lov politika. Vidiš, mi danas lovimo, a još nismo ništa ulovili. Tako ti je i u politici. Zec ne čeka na nas i ne dovikuje nam „ubijte me“, već valja, da ga mi tražimo. Tako moramo i u politici tražiti i iskatati ono, što bismo radi postići i što nas po pravu ide. Ako budemo mlaki i popustljivi, ne ćemo dobiti ništa.

— Ali mi živimo u Istri opet ću ja, gdje ništa ne daju onome, koji ima na nešto pravo.

— Hm, tako je da, ali ne sasvim tako. Valja zahtijevati i vikati: „dajte nam naše, što nam pripada“, valja raditi i bućiti, pak ćeš vidjeti, da će nešto i dati.

— A ako ne dadu?

— A ti opet viči. Tko traži, taj nadje. Mi kao da se stidimo iskati svoja.

— Dobro je, mi pitamo škole, a ne daju nam ih.

— Valja narod podučiti, da ih složno pita, pak će ih dati.

nađ slavenskim narodima, koji ako i svaki za sebe u manjini, skupno sačinjavaju veliku većinu u jednoj, i drugoj poli monarhije. Diobi toj pali su žrtvom slavenski narodi u jednoj i drugoj poli monarhije, dualizam je stvoren samo na iskorisćenje slavenskih manjina i korist Niemca i Madžara, dualizam nije ništa drugo, nego nesreća po slavenske narode u ovoj državi.

Čim je stvorena ova razdioba, Madjari, jer su imali spretnije državnike nego li Austrija, počeli su se okorisćivati svojim novim položajem: postali su gospodari ne samo u svojoj poli države nego i u našoj. Upliv svoj znali su Madjari proširiti tako, da su svojim ljudima zasjeli važna diplomatska mjesta u Berlinu i Londonu, te su time postali gospodujući faktor ne samo u vanjskoj politici naše države nego i u unutarnjoj; znali su ovim načinom šteti važan upliv i na Dvoru, gdje njihova riet mnogo valja. Posljedica toga je, da su ovom svojom premoći i vani i kod kuće počeli tlačiti druge narode. Nagodbom koju su sklopili Madjari sa Austrijom, obnavlja se bar dobrim dielom svakih 10 godina, te svakom obnovom Madjari iskorisćuju položaj sebi u korist. — Isto godine kad se je sklopila nagodba između Madjara i Austrije, sklopili su Madjari nagodbu sa Hrvatskom. Po toj nagodbi dobila je Hrvatska najširu autonomiju, tj. tri svoja samostalna ministarstva, koja tamo zovu vladini odieli. Na čelu tih vladinih odieila stope takozvani odielni predstojnici i to za unutarnje poslove, za pravosuđe i za bogostovje i nastavu. Nu usprkos toj samostalnosti ili autonomiji Hrvatske, Madjari znali su i ovdje činiti pritisak i po hrvatskim banima tjerati politiku stetu po Hrvate. Po toj nagodbi imenuje hrvatskog bana kralj na predlog madjarskog ministra predsjednika, koji predloži kruni takvog bana, koji nije ništa drugo, nego kreatura madjarske politike i koji mora okivati hrvatski narod u vlasti i premoći Madžara. Znano nam je, da od svih hrvatskih banova od Raucha, Vakanovića, Pejačevića do zloglasnog Khuena, nijedan ban Hrvatske do sada nije bio drugo, do li vjeran izvršitelj volje madjarske volje, madjarske vlade i njezine politike. Jedini od svih banova, bio je jedan ban, nazvan ban pučanin, Mažuranić, koji je imao volje i značaja da nešto samostalno za hrvatski narod koristna učini. Ali i on pritisnut prepotencijom madjarskom morao je pasti, čim je pokazao volje, da nešto za hrvatski narod poduzme, i zato ni on nije mogao steći veće zasluge za narod, izim te, što se je pod njim otvorilo sveučilište u Zagrebu.

Ovim načinom sticali su Madjari sve više svoju moć i upliv, te iskorisćujući svoj položaj spram Austrije i Hrvatske, počeli su isticati posvemašnje odiepljenje od Austrije i zahtijevati samo personalnu uniju,

— Znaš što je, ulelih ja, valja da smo složni i da se ljubimo, a ne da viši gleda nižeg izpod oka i da mu se onaj drugi mora klanjati do crne zemlje. To ne valja.

— Da, treba sloge. Svećenici i učitelji n. pr. morali bi živjeti u slogi i da zajednički rade u narodu, jer oni mogu mnogo koristiti, i jer najviše uplivaju na razvitak pučke prosvjete.

— Da bi Bog dao, odvratim ja.

— Da i narod treba upućivati, učiti i ljubiti ga, ta jedan smo rod. Odranimo iz narodnoga kola nemarnjake i bezdušnike, koji priče narodni i društveni razvitak. Uzradimo zajedničkim silama na narodnoj prosvjeti, jer s njom doći ćemo do slobode duševne, gospodarstvene i političke.

— A naš lov, zapitam ja.

— Lov? Kada mislim na naše biedno stanje u Istri, prodje me volja od svega, no mi moramo ubiti bar jednoga zeca.

t. j. sa Austrijom bi jih vezalo samo osoba kraljeva.

Pod ministrom Körberom imala se je obnoviti nagodba s Madjarima. Odmah u početku pregovora zatražili su očitio Madjari carjnsku rastavu od Austrije i madjarski zapovjedni jezik u vojski. Vojnički krugovi i Kruna, oprli su se tim zahtjevima, usljed čega nastao je oštar sukob između Madjara i Kruna. Palo je od tada ministarstvo Tisze, te ministarstvo Khuena-Hedervarya, bivšeg hrvatskog bana, zle uspomene, koji je poput kakvog turskog paše kroz 20 godina ugnjetavao i iscrpljivao hrvatski narod u Banovini. Iza pada ovih ministara povjerenja je vlada generalu Fejervaryu; sa zadaćom i nadom da će on rješiti krizu ili spor između madjarskog naroda i Kruna. Nu proti njemu su se združile sve oporbene madjarske stranke, koje sačinjavaju većinu u ugarskom saboru, te koje od svojih zahtjeva ne popuštaju.

Ova madjarska kriza i zaplet koji je usljed nje nastao u Monarhiji, prenuo je sve Hrvate jedne i druge pole države, da u ovom sveobćem metežu istaknu stanovništvo hrvatskoga naroda. [Kako sam već spomenuo, Madjari rabeć svoju moć i upliv, kroz hrvatske bane, koje su po svojoj volji imenovali, tjerali su u Hrvatskoj samo madjarsku politiku. Kroz ove zadnje bane, osobito kroz poznatog Khuena-Hedervarya osiromašili su tako Hrvate u Banovini, da su narod bacili u očaj, te se narod pobunio i došlo je do krvi. Kad je palo u toj buni više nevinih žrtava i tamnice se prenapunile mladih rodoljuba, ban Khuen dobio je sa višeg mjesta mig, da se makne, a da taj pad na izgleda po bana Khuena sramotan uzmak, povjeri mu Kruna u ovoj madjarskoj krizi sastav ugarskog ministarstva. — Ovo zdvojno stanje hrvatskog naroda iskorisćivanog s jedne strane od Austrije s druge od Madjara, prinukalo je oporbene zastupnike iz Hrvatske, Dalmacije i Istre, da se late konačnog spasa, te se početkom prošlog oktobra sastase na Rieci i stvorile resoluciju koja ide za tim, da madjarska koalicija zajamči ravnopravnost hrvatskom narodu. Ta resoluција uzdrimala je političke krugove u Beču, te su počeli misliti na vjerne Hrvate, kao što uvijek kad ih trebaju, da ih Hrvati izvuku iz skrpića, i nuditi im veliku Hrvatsku. O ovom držali su bečki krugovi više sastanaka i pozvali Hrvate, da se slože s njima i podpomognu na ustak Madjarima stvoriti veliku Austriju, u kojoj će biti slobodna velika Hrvatska.

Ali Hrvati razočarani vjekovječnim pukim obećanjima Austrije nisu išli ovaj put na liepak, te pustise Bečlijama da sami stvaraju tu svoju veliku Austriju. Hrvatskim zastupnicima, koji stvorile rietku resoluciju, predbacuje se, da su se strčali s neprijateljima hrvatskog naroda, da su izdajice; ali činjenica je da su se, razočarani iskustvom pustih obećanja sa strane zeku. — Medjutim se vrieme promienilo i počeo je snijeg padati.

Već je odbila sedma ura, kad smo sjeli za stol. Gospodar zaželi nakon skupne molitve za mrtve i živo svima čestit Božić, i da bi se svi veseli i zdravi drugoga Božića našli. Gospodarica je donesla svakovrstna postna jela.

Prije večere izbacili tri hitca i u sredini a na koncu više njih. — Poslije večere, gdje ima odraslije djece, mladica i djevojaka, obično dodjed kakve zabave, a stari se vesele, sjećajući se svojih mladenačkih godina. I tako je prolazila večer u igri, šali i razgovoru.

U to se sve više primicalo vrieme k ponoćki. Napokon se ustasmo od stola, i počeli se spremati u crkvu. Snieg i vjetlar bješe nekako jenjao, nebo se je razvedrilo, gočotvo bjez oblacića, i posuto vjezdamo, koje su živahno titrale i kriesile se. Bila je krasna noć. Prava bahnja noć! Takvu sam si upravo i želio.

Austrije, prihvatili skrajnjeg sredstva, da isposlaju svomu narodu bolju budućnost.

Ova magjarska kriza sklonula je Krunu, da je kroz ministarstvo Fejervaryjevo obećala Magjarima sveobće izborno pravo. Ovo obećanje narodima Ungarije nije moglo ostati bez posljedica po narode ove pole monarhije, te narodi potlačeni i radnički stališi začese zahtijevati ovo pravo i u Austriji, s potpunim opravdanjem, da ono što dozvoljava ugarski kralj, nije razlog da uskraćuje svojim narodima ni austrijski car. Usljed ovoga obećao je ministar Gautsch u prvoj sjednici carevinskog vieća od 28. pr. mj. izbornu reformu na temelju sveobćeg izbornog prava, koja osnova doći će na dnevni red negdje u februaru. Ova osnova nepazmo kakva će biti, ali po dosadašnjem iskustvu sudeć, neće biti takova da će nas zadovoljiti, jer do sada davao nam je Beč samo batinu. Najavljena vladina reforma izbornog reda silno je uzvrpoljila vladajuće stranke Niemca, Poljaka a i Talijana u strahu za svoj gospodujući posjed, pa i velikaše gospodske kuće. O ovom pitaju neću se dalje baviti, jer će o njemu obširnije izvestiti u nastajućoj točki današnjeg dnevnog reda drugi govornik.

Drugi dio mog izvještaja bio bi osvrt na naš politički položaj u Istri. U daleku prošlost neću dirati, jer bih zavlačio, nego ću se osvrnuti na događaje u posljednjim dvjema godinama.

Za posljednjeg zasjedanja istarskog sabora u Puli nastala je u talijanskoj većini sabora kriza, koju je proizročio zasnovani nacrt vlade, da sabor i zemaljske urede premjesti iz Poreča u Pulu. Tadajni je zemaljski kapetan Campitelli radi toga došao bio u sukob s većinom i kompromitovao se kod vlade, te ogorčen i srdit dao je ostavku, koja je bila prihvaćena. Zemaljskim kapetnom bio je imenovan sladko-gorki Rizzi. U početku ove promjene bilo je i u našoj stranci dobrijana, koji su se nadali, da će se ovom promjenom popraviti nesnosni odnosi, koje podržava talijanska većina a vlada odobrava. Ali na žalost već prvi nastup novog kapetana začoćarao nas je sve. Svoje imenovanje najavio je on svim hrvatskim obćinama okružnicom pisanom samo u talijanskom jeziku. U saboru nije bilo ništa bolje. U prvoj sjednici sabora od 20. septembra 1904. pozdravio je sabor samo u talijanskom jeziku, te interpeliran o tom, odgovorio je, da žali što ne razumije hrvatski, a da govoreć talijanski ne krši pravilnik sabora, ni zemaljski statut ni temeljne zakone. Na ovo smo se odmah pritužili namjestniku, koji nam je priznao opravdanost prigovora, i rekao da se uztrpimo, i ujedno obećao da će uplivati i stvar poravnati s nadom da će se to po pravili. Nu već u prvoj sjednici iza ove izjave namjestnika bilo je još gore. Vladin zastupnik naime, odgovorio je na jednu hrvatsku interpelaciju samo talijanski. Kad smo mi proti tomu odlučno prigovorili, dao je vladin zastupnik poznatu izjavu, u kojoj se pozvao na staru praksu o obćajnosti jezika u saboru, koji je talijanski. Iza ove izjave naši zastupnici nisu više htjeli u sabor. Namjestnik nas je umirio i obećao da će to popraviti, ali mi nismo htjeli više vjerovati. Tada je nastalo, da je talijanska većina glasovala i uvrstila u zemaljski proračun 10.000 kruna za zloglasnu Legu. Mi smo proti ovomu zaključku u saboru najodlučnije ustali, i pismeno prosvjedovali i kod namjestništva i kod ministarstva, da ovu stavku ne predloži na previšnju potvrdu; ali sve uzalud. Ova stavka bila je potvrđjena kao sastavni dio proračuna.

U drugom zasjedanju sabora, javila je vlada većini da će njezin zastupnik odgovoriti na hrvatske interpelacije hrvatski; ali većina je poručila vladi da toga neće podnipošto dopustiti. Nu kad je vlada izjavila, da će ostati kod ove nakane, izostala je talijanska većina iz sabora i nehtjede stupiti u sabor, tako Nastavak u prilogu.

da naš sabor ove godine u obće nije zasjedao. Od inijesca svibnja ovamo pozvao je bio namjestnik po tri izaslanika kluba većine i manjine k sebi na vječanje, nebi li se postigao sporazum za mirno saborsiranje. Naši su izjavili da ne odstupaju od svoga prava i zahtijevaju da vlada s našim zastupnicima obći u njihovom jeziku. Talijanski izaslanik i predsjednik kluba većine zast. Bartoli izjavio je da od svog kluba nema nikakve punomoći te da se ne može u ime većine izjaviti o našim zahtjevima. Iza ovoga smo se razišli, a namjestnik je obećao da će nas opet pismeno pozvati na dogovor. Drugi pogovor bio je bezuspješan, jer Talijani nehtjedše prihvatiti naših opravdanih zahtjeva, premda smo jim mi išli i preko granica u susret, obvezav se da ćemo u u odborima samo talijanski razpravljati i talijanski u saboru izvješćivati, kad bi koji od naših bio opredjeljen za izvištelj. Na ovo Talijani bi bili pristali, ali odlučno zahtijevahu da mi priznamo i u saboru talijanski jezik kao isključivo razpravni, na što naravski mi nemogomo niko pristati, i tako su se pregovori razbili. Ovo je dakle uzrok, što jedini naš sabor nije mogao biti ove godine sazvan na redovito zasjedanje. Krivnja je na preuzetnosti Talijana, koji nam ne dozvoljavaju ni najprimitivnija prava, da se u saboru dade doležno mjesto i hrvatskom jeziku, jeziku većine pučanstva ove pokrajine.

S ovim bih završio moje razlaganje, te ako nisam bio možda u svemu točan, biće mi drago ako koji popuni ovo moje razlaganje i slobodno prosudi. Spominjem na koncu samo još to, da se nemamo čemu nadati ni iz Beča ni iz Trsta nego da svi složno radimo i budimo uvijek spremni svaki na svojem mjestu.

Kad je zast. Mandić svršio zaori dvoranom burno pleskanje i živio!

Predsjednik: Sudeć po odobravanju, kojim je pozdravljen izvještaj zast. Mandića, mislim da se ovaj izvještaj prihvaća i odobrava. (Odobrava se).

IV. točka dnevnoga reda: O pokretu za preosmoću izbornoga reda: izvješćuje odv. dr. Ivan Zuccon, koji reče po prilici ovo:

Gospodo i braćo! Pokret za sveobće jednako pravo glasa, što no se je u zadnje doba razmahao širom svih zemalja austrijskih, zahvatio je, može se reći, cijeli politički život naroda austrijskih, te se o istom već toliko pisalo i govorilo, da bi bilo skoro suvišno opetovati danas što znade već svaki, koji se iole bavi čitanjem novina ili razgovorom u društvu.

Osobito valja istaknuti da je pitanje sveobće izbornog prava poslalo životnim pitanjem organizovanog radništva, koje je u borbi za isto dalo već i svoje krvi stono je potekla ulicama Praga, Brna, Lavova i Beča. A sjojna radnička manifestacija od 28. novembra l. g. na dan otvorenja carevinskoga vieća zapečatila je zavjeru najširih stoeva pučanstva, da se to pitanje imade rešiti čim prije na zadovoljstvo puka.

Pravedan je zahtjev, da se za razne izbore u zakonodavna tijela uvede sveobće, jednako, izravno i tajno pravo glasa, jer kao što svi moraju plaćati državi svoj danak u novcu i u krvi, tako treba da svi imaju pravo sudjelovati kod stvaranja zakona, kod uređenja života u državi.

Kakav je danas izborni red, većina puka je od toga isključena, dočim malo-brojna aristokracija, visoko sveštenstvo i bogataši imaju svu moć u svojim rukama.

Nu pravlastice moraju prestati i ljudi moraju postati u istinu jednakopravni. Sveobće jednako pravo glasa ima tomu dopri- nesti u prvom redu. Svaka maska glava ima da uz predpostavku redovitog razvitka vrši jednako izbornu pravu. Rekoh: muška, jer držim da je to polje isključivo muške radnje, dočim imadu ženskinjo svoj opredjeljeni diookrug kao dobre supruge, majke, domaćice to im je pridržano da muškoma budu pomoćnica i tj. stieljice

kaosto i bodriteljice u svim zgodama življenja.

Ali ljudi u istinu nisu svi jednaki te će uvijek biti voditelja i vodjenih; nu tu ima odlučiti poštenje i duševna premoć a nipošto slučajne okolnosti porođenja i namještanja ili bogatstva.

I baš zato, što izbornu pravu mora biti sveobće jednako mora biti i isti mora se moći vršiti izravno. Tko može sam da obavlja svoje poslove, a mora podnašati sam javne dužnosti kakve su vojnička služba i plaćanje bilo izravnih bilo neizravnih poreza, taj treba da sam uzmogne vršiti i svoje izbornu pravu: sam, bez posredovanja takozvanih fiduciara.

Neizravno vršenje izbornoga prava — to znamo najbolje mi Hrvati u Istriji — kratki u veliko isto pravo. Sjedne bo strane nije osigurano, da će izabrani fiduciari ostati vjerni na mjeri prvotnih biraca, s druge strane se događa da glasovi što ih kod prvotnih izbora daje manjina idu za nju izgubljeni. To dieluje pogubno osobito tamo, gdje se bira po kotariju, po obćinama, po odelima, a fiduciari se saslažu svi zajedno na izbor zastupnika. Pomislimo kod nas na izbor zastupnika na parlament u seoskim obćinama zapadne Istrije ili pokrajinski sabor u seoskim obćinama kotara puljskoga. Kakvi je danas izborni red, sa biranjem fiduciara, stoline i stoline glasova ostaju izgubljeni, a slučaj, nasilje, prevara više puta slave slavjce.

Zato je pravedno, da svaki izbornik bira izravno zastupnika te se neće događati da se množina glasova gubi ili da izabrani fiduciar kreće vjerom.

Ali glavni cilj današnjega pokreta jest i mora biti, da glasovanje bude tajno.

Gdje sloboda vlada te je svaki pojini, gdje čovjek vidi u čovjeku sebi ravno biće, tu bi izbor mogao biti javan. Nasuprot, gdje kao kod nas sve se nalazi u odvisnom stanju, gdje ljudi drže da svaki živi od nečije milosti, tu mora biti tajno glasovanje. Inače nejma slobode izbora, jer niži se hoji višega, sluga gospodara, dužnik vjerovnika, seljak gospodina i tako dalje.

Hrvatska stranka u Istriji mora objeručke prihvatiti pokret za jednako, izravno, tajno izbornu pravu. To je stranka nikla iz puka te se razvija i radi u puka a za puk. Među nama nesmiye biti klika niti pokriivenih oltarića: mi moramo prenesti u naš puk gibanje za sveobće pravo glasa. Osobito se mora zainteresovati naš narod u Istriji za pokret radi preosmoćnja izbornoga prava za pokrajinski sabor gdje se stvaraju prvi uvjeti našega javnoga života i od kuda zalibože do danas bje naš narod najžešći led.

Neprijatelja ima dosta; ali snaga puka će ih pobiediti. I košto je smiješan nastup visoke gospode u tokozvanoj „gospodskoj kući“ u Beču, gdje se je viadu pozivalo da vojenom silom uguši pučki pokret — kao da vojnici nisu sinovi istoga puka — tako će se skršiti i protimba talijanske gospodujuće stranke kod nas u Istriji. Ova bo stranka se je prva oglasila da ne prihvaća sveobće jednako pravo glasa, ako joj se prije ne osigura njezin posjed: kao da lupož i tat imadu pravo pisati obranu svojeg „posjeda“ vrhu ukradjene ili lupože stečene stvari.

Osim istarskih „liberalnih“ Talijana, koji si vide izmcati lo ispod nođu usljed nastupa mladjih elemenata i radničkoga življa okupljenoga u socialističnoj stranci, hrvatski narod imade velike neprijatelje u današnjem pokretu jedino kod onih vanjnih Magjarona u Banovini, svaćiljih kreatura i podrepnica, što već kroz desetke godina mrevaru jadni narod u Hrvatskoj.

Kolike li razlike u posostri mi Dalmaciji, slavnoj kolieveci hrvatske slobode, gdje je pokrajinski sabor jednoglasno zaključio uvođenje sveobće prava glasa, gdje su požitrovni muževi, sluvaćuće duh i silu vremena udarili temelj novomu pravcu u životu hrvatskoga naroda, pravcu jedino shodnomu i koristnomu.

Slava Dalmaciji!

Za nas u Istriji položaj je jasan: raditi treba na osviećenje puka, na podignuće gospodarskog i duševnog stanja. Mora se nastojati, da svaki, kaošto snaša teške dužnosti, bude i pojnio svoja prava, bude sviešan svojega doštojanstva kao čovjek, kao Hrvat, kao prijadnik države.

Kod nas se obično preved grješi proti drugoj zapovjedi božjoj: dok mi skrušeno viećemo: „Bože daj! Bog će dati“ — drugi rade, krće ledinu, sju sjemo ljudskoga ponosa i slobode, pa je sva prilika, da će oni i pobirati plodove — a mi ćemo gledati kako propadamo bez pomoći.

Stvarajmo najprije ljude pa će biti i Hrvata.

(Skupština burno odobrava govorniku i kliče: živio!)

Iza ovoga uze rieč prof. Mandić, koji veli da je socialistična stranka u Trstu usporedna sa lažliberalnom židovskom talijanskom strankom. Dapače nekoji talijanske vodje javno priznaše da je talijanska stranka na umoru i stavili su predlog da se spoji sa socialističkom strankom. Čitao sam da je jednaka u tomu i socialistična stranka u Puli, koja se slaže sa vladajućom talijanskom klikom! Ti elementi uvijek su se do sada pokazali protivnim nama, premda je naša stranka i svi mi najveći socialisti, te ako nam puste u miru vjeru i narodnost, mi smo veći socialisti od njih. — Upozoruje s toga na to predsjedništvo.

Predsjednik odvrća da će društvo ovo uzeti u obzir i na to paziti.

Nakon toga predlaže predsjednik skupštini na prihvati resoluciju, kojom se skupština izjavlja za sveobće, jednako, izravno i tajno izbornu pravu uz zaštitu manjina.

Ova resolucija je od skupštine jednoglasno i odobravanjem primljena.

V. točka dnevnoga reda: Eventualni predlozi.

Kod ove točke uzme rieč g. Lacko Križ, koji izliče nesnosno stanje koje vlada u Istri. Kaže, da je ovo stanje gore nego u Africi, a dolazi nam od vlade i talijanske klike. Austrija nam ne dava ništa (zast. Mandić: baline! drugi ironični glas: kad Hrvati neće ništa da uzmu!), hrani nas samo pustim obećanjima. Predlaže, da odbor društva sastavi spomenicu i odposalje na sve prosvjetljene narode, te u kojoj nek navede sve lopovštine i nepodobštine, koje nam počinja vlada i talijanska klika.

Predsjednik obećaje, da će se o ovom predlogu povesti rieč u odboru.

Pošto se više nitko ne javlja za rieč, predsjednik ponovno zahvaljuje skupštinarima na mnogobrojnom posjetu, i liepo i dostojanstveno prtili tok današnje skupštine. Kaže na svršetku: Hvala Vam na posjetu i Bog Vas živio!

Skupštinaru popratiše ove rieči oduševljenim: živio! čime je skupština svršila.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 18. decembra 1905.

Sriedu dne 13. i četvrtak dne 14. decembra razpravljalo se je o *financijalnom stanju činovnika*. Njeki zastupnici postavili su prešan predlog, da se poboljša stanje činovnika u Bukovini, koji da su do grla zaduženi. Na to su skočili drugi razni zastupnici te postavili također prešne predloge za poboljšanje činovničkih plaća. Svi koji su govorili kod toga zagovarali su povećanje plaća. I vlada je priznala da bi trebalo povisiti plaće osobito nižim činovnikom, al je ujedno izjavila da neznatno otkuda bi uzela novaca za povisice. Dvo-dnevna razprava svršila je tim, da se je nak.žib proračunskom odboru, da o tom pitanju razpravlja i pak izvjesti.

Dne 14. decembra u večer razpravila se je zakonska osnova, kojom se je zakon od decembra 1903. ličuć se *zapovore trgovačkog mornarici* produljio. Već ga je vlada produljila za 1904. i 1905., sad ga je produljila zastupnička kuća.

Pećak i subotu, dne 15. i 16. decembra razpravljao se je provizorij, to jest privremeni proračun za prvu polovicu 1906.

Prvi govorio je kao *proti-govornik* dr. Začek, drugi *podpredsjednik* zastupničke kuće, član mladoćeskega kluba. Navadja zla, koja su monarhiju dovela do stanja u kojem se nalazi. Misli da će ta monarhija i na dalje obstojati, pošto mora obstojati kad ju hoće evropske države, i pošto može al samo pod uvjet da bude pravedna. Sveobće izbornu pravu je dobra stvar, al samo ako se u odnosnom zakonu ne obnovne krivice koje je nanesao slovenskim narodom Šmerlingov izborni red. U ostalom ni promjena izbornoga reda neće svih zala odstraniti. Sve puno je krivica koje treba odstraniti i potreba kojim treba zadovoljiti. Česi će i na dalje zahtijevati da se izvrše mnoga djela gospodarske naravi, da uređi jezikovno pitanje i ustroj česko sveučilište u Brnu.

Prvi tobož za — govornik Hrvat Biankini, govoreć u svoje ime, izliče kako su sve austrijske vlade sa Dalmacijom zlo upravljale; kako u novije doba priznaju zlo i *obećaju* odstraniti ga, al kako ipak ništa nećine, kaošto to stavke u proračunu pokazuju. Željezničke sveze nejma, a on malo vjeruje i u ono što se je glade nije tu nedavno pisalo. Jezikovnoga pitanja još nije uređilo; još se usiljuje u uređih i talijanština i njemština, koju zahtijevaju čak od stražara Vranskoga dobra. Vlada intrigirna također u pitanju slavenskoga obredovnoga jezika. Sve to moralo je nagnuti Hrvate da istu druge puteve. Siti su obećanja. Njihov korak je zakonit, pak se jih s toga nemože nazvati veleizdajnicima, nego se pače mora dati taj naslov kao i onaj klevetnika onim koji pišu proti Hrvatomu za to jer su za združjenje Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom.

Pošto su još Česi Choc i Holansky govorili, dobio je rieč „napredni“ slovenski zastupnik Plantan. I on i njegovog drugovi su za sveobće izbornu pravu, al se mora provesti bez ikakvih doskoćica. Za to pak što hoće Gautsch da uvede sveobće izbornu pravu, nemože mu dati on ni njegova stranka generalne absolucije za sve što je propustio prema južnim Slavonom. Govornik se srđi na Gautscha što je poslao u Kranjsku kao predsjednika Schwarzua a kao dvorskoga savjetnika njegoga drugoga kojih jedan ni drugi ne pozna pokrajine. Ta dvojica da vladaju samo pod uplivom trećih. Govori obširno o slučaju župnika Brče, koga je biskup s njegove župe otjerao, kod čega dolazi do ružnih prepiraka izmed govornika i Šusteršića te Svenjemaca. Opisuje nadalje zlo stanje zgrada za gimnaziju u Rudolfovom i za drugu gimnaziju u Ljubljani. Završuje sa slučajem Ricmanje. Tu slušaju govornika mnogi osobitom pozornostju, pitajuće se i poslie govora, da li je moguće šta takva uslied postupka oblasti, i zgražajuće se nad tim. Čulo se je i polvalnih rieči za postojanje Ricmanjaca kojom svoju stvar hrane.

U razpravi provizorija progovorio je također ministar-predsjednik Gautsch, braneć vladu proti pregovoru da je ona kriva što nije proračuna, i odgovarajuć pojedinim govornikom. Kako si ju na lahko uzme vidi se s toga što je zast. Plantanu odgovorio samo na dvie okolnosti, u kojih nije bio točan, i što je na cijeli govor Biankinov reko, da će skoro slediti izjava (dakle obećanje i to samo izjava, rieč) po kojoj će se pozitivno graditi željeznicu, koja će spajati zapadni dio monarhije preko Hrvatske sa Dalmacijom. Govorio je i drugih, govorio je n. pr. i novopečeni učesanski zastupnik, magistratski činovnik dr. Pitacco, koj je medju ostalimi predbacivao vladi kako Talijane provocira, također tim što drži hrvatski gimnazij u talijanskom gradu. Njemu je Fazin talijanski grad! Bog daj norcem pamet.

Proračun bio je prihvaćen. Većina stranaka glasovala je za nj, čak i veleposjednici, česki i njemački, premda nemogu progutati napovjedane izbornih reforme. Slavonska sveza odlučila je većinom glasova glasovati za provizorij. Slobodno bilo je onim koji su proti izaci iz dvorane kod glasanja, kako su to i učinili.

Zastupnik Spincić i drugovi podnili su sljedeće upite:

Za uređenja luke u Šilu, i Merašćici; radi postupka c. k. oblasti proti Bonu Dinku Dinkoviću iz Beloga, koga su globom udarile, a on je platio, al koju su mu pak ukinule, a novca nepovratile; radi postupka dvorske i državne tiskare u Beču, koja kaže da neima tiskovina hrvatskih, na kojih je naročito rečeno da se jih kod nje može dobiti; radi razdiobe združnoga imanja u Pregorju; radi predstojećega imenovanja upravnoga odbora u Puli.

Svi su uvjereni da je austrijski vinski zakon jako manjitar, i da bi ga trebalo promijeniti, al se do sad toga ipak nije učinilo. Vinski odbor imao je u toj stvari već silu sjednica, al još nije dosegao svrhe. Vlada se je natrag držala. Sad je morala s bojom na dan. Pošto se je ljeto bilo saslušalo vještaka iz svih skoro krunovina, sastavio je dvorski savjetnik prof. Marchet, dakako zastupnik, zakonsku osnovu. Dao si je mnogo truda, dok je je sastavio. Obrazložio ju je u odborskoj sjednici, govorili su razni članovi odbora, progovorio je i vladin povjerenik. Progovorio je, kako i sam reče, u svoje ime, izraziv se prilično proti osnovi. Odbor je htio da čuje vladino mišljenje, pretrgao sjednicu i činio pozvati odjelnoga predstojnika Becka. Taj je izlakno hvalevričan trud g. Marcheta, al i rekao, u ime vlade, da ovakvu osnovu nebi mogla podneti na previšnju potvrdu. Odlučilo se je da prof. Marchet i dr. Ploj, stanujući obojica u Beču, vode pregovore sa vladom, pak izvjesti kad se parlament opet sastane.

Voditelj ministarstva bogostvoja i nastave odgovorio je na interpelaciju dra Dulibića i drugova obzirom na glagoljeću. Glasom odgovora vlada si pere ruke, ona nije kod toga ni malo kriva. Nečužna! Kad dobijemo doslovan odgovor, vratit ćemo se na to.

C. kr. vlada mislila je povisiti pristojbe za manipulaciju kod željeznica. Zastupnici postavili prešan predlog proti tomu, koj je i prihvaćen bio, uza sve prigovore upravitelja ministarstva željeznica.

Na predlog nekih agraraca bio je prihvaćen predlog, da se svi predlozi tičući se poljodjelstva izruče odboru da o njh čim prije izvjesti. Tu je došlo do velikih prepričaka izmed njemačkih agraraca i izmed Svenjemaca.

Zakonska osnovu o auskultantih vratila se je odboru na ponovno proučavanje.

Bili su razpravljani svi predlozi za podporu u biedi, i izručeni vladi da ispita i dađe podpore gdje treba.

Okolo 4 ure po podne dne 18. t. m. je prvi podpredsjednik Kaiser želazio zastupnikom dobre Božićne blagdane i rekao da će buduću sjednicu sazvati pismenim putem.

Dobri blagdani!

Politički pregled.

U Puli 20. decembra 1905.

Austro-Ugarska

Bliža se eto konac godine a odnošaji izmedju jedne i druge pole monarhije tako su neuredjeni i zapleteni, da se hoće osobite državničke mudrosli, koja bi znala i htjela razplesti te zamršene odnošaje. Najvažnije pitanje, koje se jednako tiče obiju

polja, jest pitanje kvotno t. j. pitanje koliko bi imale svaka pola doprinosati za skupne poslove monarhije. Prošloga mjeseca julija htjela je austrijska vlada, da se to pitanje uredi putem carske naredbe, nu tu ponudbu odbila je ugarska vlada. Nu sada početkom nove godine morati će se baš carskom naredbom urediti to pitanje radi prinosa za tekuće i buduće pologoliste.

Osim te skupne nevolje imade i drugih na pretek. Tako nisu primjerice delegacije izabrane. Trgovacke ugovore rješilo je dielomično samo carevinsko vijeće dočim do toga nije moglo doći u ugarskom saboru, gdje vlade neima za sebe većine. Konačno valja spomenuti, da stupaju početkom marta 1906. u kriepost u svim susjednim državama novi trgovacki ugovori, a ovi predpostavljaju carinsku zajednicu naše monarhije a ta zajednica iztiče faktično god. 1907., dočim će trgovacki ugovori vriediti do 1917.

Ova i druga važna pitanja čekaju na brzo rješjenje, čega pako nemože biti dok traju današnji nezdravi odnošaji u Ugarskoj.

Kako će se Poljaci držati prema vladinoj osnovi o izbornoj preinaci, doznajemo iz nekotih novina, da klub poljački nije jošie sa vladom razpravljao podrobnosti te osnove.

Naknadno doznajemo, da pripravljaju Rusini Galicije seljački štrajk ako bi Poljaci osujetili provedenje obteg izbornog prava. Zemaljska vlada Galicije, bojeći se seljačkih izgreda, sprema se, da u zametku svaku agitaciju poljači.

Rusini se u tom pogledu nalaze prema Poljakom kano ni prema Taljanom u Istri.

Jedan tršćanski list, dobita iz Beča — kako kaže — iz pouzdana izvora viesti, da su se vojnički krugovi živo zauzeli za to, da se spoji Dalmacija željeznicom s jedne strane sa Hrvatskom, s druge sa Bosnom — Hercegovinom. Bilo bi doista skrajno vrijeme, da se Dalmaciju spoji željeznicom s ostalim svijetom, jer je ona jedina pokrajina u monarhiji, koja je radi loših komunikacijah odijeljena od ostalog svijeta.

Hrvatska zem. vlada razpustila je zastupstvo glavnoga grada Zagreba, jer isto nije htjelo glasovati načelniku dra Armusu proračuna. Ovaj je naime kandidirao u gradsko zastupstvo kano opozicionalac, pak je kao načelnik kandidirao za zemaljski sabor u Petrinji proti opozicijonalnom kandidatu. Radi toga ostavise ga u gradskom zastupstvu njegovi opozicijonalni drugovi na ceditu. Vlada ga je imenovala komesarom za grad Zagreb a on je iz zahvalnosti valjda, prešao u vladinu stranku. Oporbene stranke, koje se složile za skupni rad kod budućih izbora, izdale su proglas na hrvatski narod, u kojem crtaju žalostno političko i gospodarsko stanje u Banovini te razlažu svoj program za buduće svoje djelovanje.

Jučer si je bio ponovno sastao ugarski sabor, ali je i ovaj put kraljevskim odpisom odgođen do 1. marta 1906. Koalicija i liberalna stranka prihvatila je jednoglasno dnevni red, kojim prosvjeduje proti odgođenju sabora. U ovom predlogu se je našlo složno celo zastupstvo ugarskog parlamenta

Crna Gora.

Dne 18. o. m. predalo je čitavo ministarstvo knezu Nikoli ostavku. Izloga dana sastela se nova crnogorska skupština. Predsjednikom iste bijaše izabran cetinjski zastupnik vojvoda Šako Petrović, podpredsjednikom: zastupnik Podgorice Marko Radulović.

Zbog ostavke ministarstva povjerio je knez novu vladu sljedećim osobam: Ministar predsjednik i ministar izvanjskih posla Lazar Minčević, ministar financija Andro Radović, ministar rata Janko Vodić, ministar unutarnjih posla Gojinić, ministar pravosuđa Doljić, kojemu je pre-

dana privremeno uprava ministarstva bogostvojlja i nastave.

U narodnoj skupštini tvore svi zastupnici, kojih imade 61, dvie političke stranke; jednu sačinjavaju stari crnogorci, koji su osjetili u borbi za slobodu svoje domovine. Ovima su na čelu vojvode Šako Petrović i Lazar Soćica; u drugoj stranci nalazi se deset mladih zastupnika, koji su izškolani i koji nadvisuju svojim znanjem daleko njihove starije drugove. Mladim stoje na čelu Mitar Gjurović, Milo Dožić i Mihajlo Ivanović, koji su izškolani bili u Srbiji.

Rusija.

Najvažniji događaj u Rusiji jest, da je grof Witte odgovorio na predloženu rezoluciju kongresa zemstva i gradova. Taj odgovor glasi: „Zadaća je ministarskoga vijeća u prvom redu, da se ispuni careva volja, izražena u manifestu od 30. listopada, kao i program, što ga je car odobrio predsjedniku ministarskoga vijeća. U jednakoj mjeri ne mogu se realizovati prije no što se, saslane duma, ni one reforme, koje su od kardinalne važnosti po budućnost carsva, a koje bi i treću točku manifesta oslabile nuima točku, koja ustanovljuje kompetenciju državne dume. Naravska je stvar, da sve to ne isključuje odredaba u svrhu zaštićenja uživanja u manifestu izraženih građanskih slobodina, kao i provedbu manifestovih principa u temeljnim zakonima.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Božićnica hrvatske škole u Šijani. U nedjelju poslje podne obdržavala se Božićnica za djecu Družbine škole u školskim prostorijama iste škole u Šijani. Kao svake godine tako i ove priredile malu akademiju sa pjevanjem i deklamovanjem. Hvala nastojanju i trudu vriednog ravnatelja te škole gosp. Jelusića, dječica su bila dobro izvježbana i dostojno izvršili svoju zadaću.

Na koncu je predsjednik ovdješnje Družbine Druže veleuč. g. dr. Ivan Zucco pozdravio roditelje dječice, i druge gostove, te se zahvalio našim velevriednim rodoljubnim gospodjama i gospodjicama, kojih je ponajveća zasluga da se i ove godine mogla prirediti ova Božićnica i koje su ne malim trudom smogle da se je mnogoj sirotinji moglo pokriti golotinju a drugima malim daricem obradovati srce.

Budi im i ovdje u ime celog našega roda izrečena srdačna hvala.

Položio ispit.

Doznajemo, da je prošli petak položio na sveučilištu u Gracu treći državni ispit naš zemljak i mladi rodoljub g. Lovro Skalier.

Radujemo se ovom uspjehu našega prijatelja tim više, što je g. Skalier sin radničkih roditelja i pripadnik občine Pule, koji je znao neumornom marljivošću i željeznom voljom prebrditi sve poteškoće i zaprieke, koje susreću jednog djaka na visokim školama bez dovoljnih materijalnih sredstava.

Za malo dana podvrić će se g. Skalier takodjer strogom ispitu iz političke struke.

Hrvatska Citanova u Premanturi. Pisu nam iz Premanture, da se je tamo u nedjelju dne 17. o. m. ustanovila „Hrvatska Citanova“ i na glavnoj skupštini toga dana izabran ovaj odbor: predsjednik Luka Jurašin, zamjenik Jadre Mihovilović, tajnik Josip Ivesa, blagajnik Božo Skoko; ostali odbornici: Ivan Mezulić i Mate Misković; zamjenici: Mate Bogetić, Božo Ivesa, Mijo Ivesa i Luka Skoko.

Tako valja Premanturci, držte se čvrsto svog hrvatskog barjaka, roda i jezika!

Za Družbu sv. Cirila i Metoda.

U nedjelju poslje podne iza proslave Božićnice Družbine škole u Šijani, sabrano je u gostioni Frana Ranera u Šijani na predlog g. Jakova Puhajla K 35.— Živili sabirač i darovatelji.

Ubojstvo u Štinjanu.

U nedjelju dne 17. o. m. popravdali se kod igranja karta u jednoj krčmi u Štinjanu tamošnji žitelji Záhltla Anton od Antona, Ivan Bilić i Anton Milovan sa Martinom Orlicem od Záhla. Kad je Orlič

oko 9 sati na večer izišao iz krčme, pošli su gornja trojica za njime te kad ga dostignuše kojih 50 korataja od Konsumnog društva, stadoše ga debelim komadima drva lupati po glavi tako, da su mu razlupali tjeme, te usljed zadobnih udaraca Orlič padnu nesvješćen na tle i iz nekoliko časaka izdahnuo. Jučer je bila na licu mjesta sudbena komisija, te je ustanovila da je pok. Orlič umro usljed vrlo jakog udara zadobnivenog na tjemenu, na kojem je zadobio tako širokuranu, da je mogla u nj ući šaka. Záhltla je priznao da je on zadao smrtni udarac pok. Orliču. Kako nas izvješćuju, ovaj Záhltla je već bio više puta kažnjen radi raznih zločina, a i ostala dvojica su na dosta zlom glasu. Sva trojica su već u zatvoru, gdje očekuju pravednu kaznu za ovo zlojedo.

Pokojni Orlič bio je oženjen te dobar i marljiv radnik u ovdješnjem arsenalu.

Opera u kazalištu u Puli. Na dan Božića i Nove godine, predstavljat će se u ovdješnjem kazalištu Politeama Ciscutti brigom družtva „Circolo famigliare“ najnovija opereta „Doktor Gasparo“ od našeg sugrađanina g. Julija Smareglie. Čisti dobitak ove predstave ići će u korist blagovallista občinskih pučki škola u Puli.

Lošinjski kotar:

Zahvala — narodni porez u Malom Lošinju. Podpisanom povjereniku za sabiranje narodnog poreza prijavise se i uplatise iznos od jedne krunice, za godinu 1905. sljedeća gospoda:

a) Mali Lošinj. Dr. Kvirin Klement Bonefatić, župnik; Sime Kvirin Kožalić, narodni zastupnik; Ambrož Haracić, profesor; Josip Martinolić, umir. profesor; Dragutin Pribil, c. k. školski nadzornik; Pavao Šabalja, duh. pomoćnik; Ivan Žic, svećenik u miru; Vjekoslav Volarić, duh. pomoćnik; Ivan Rašković, kazališni pjevač; Eugen Martinolić, c. k. sudbeni pristav; Ivan Lovrić, posjednik; Ivka Susić, učiteljica; Betti Markus, učiteljica zabavista; Franjo Skopinčić, učitelj; B. Uidrih Kapponi, kapetan; Katica Vuković, učiteljica; A. Jurinčić, upravitelj carinara; Karmela Bonicicoli; Josip Picinčić, ljekar, praktikan; Anton A. Martinolić, jarbolas; Noe Martinolić, računar; Anton G. Martinolić, prokurator; Roman Martinolić, zidar; (poslijeđnja trojica u Rosario de Santa Fe), Mojslav Martinolić, gimnazijalac (Pazin); Jelka Rađe rođ. Martinolić; Marija Nikolić; Ivan Martinolić, krčmar; Josip Nikolić, trgovac; Anton Zorović, trgovac; Danijel Jakov Nikolić, trgovac; Damica Vidulić; Niko Vidulić (Albić); Petar Jadrošić; Josip Nikolić, trgovac; Terezija Čačević; Dinko Busančić, pomorac; Gasparina Vidulić; Anton Skopinčić, kalafat; Josip A. Kraljić, nadučitelj. — Ukupno 39 K.

b) Unija. Sabrao Matko Milović, duh. pomoćnik. Po dvije krunice: — Matko Milović, duh. pomoćnik. Po jednu krunu: Kardić Ivan pok. Antuna; Kardić Ivan od Andrije; Kardić Andrija pok. Andrije; Ivan Radoslović pok. Ivana; Haljić Antun od Nikole; Nikolić Martin pok. Andrije; Nikolić Martin od Martina; Nikolić Stjepan pok. Andrije; Nikolić Stjepan od Stjepana; Nikolić Marko od Antuna; Radoslović Antun pok. Ivana; Belanić Antun od Antuna; Radoslović Antun pok. Antuna; Nikolić Antun pok. Ivana; Galošić Antun pok. Ivana; Haljić Dinko od Nikole; Ivan Karičić od Martina; Kardić Andrija pok. Gaudenta Jeronima; Nikolić Andrija pok. Andrije i Segota Antun pok. Ivana. — Ukupno K 24.

c) Čunski. Franjo Volarić, kurat. — Ukupno 1 K.

Mali Lošinj: 39 K; Unija: 24 K; Čunski: 1 K. — Sveukupno 64 K.

Novac odaslan je klubu „sv. Cirilo- Metodskih zidara“ u Zagrebu.

Za proširono tamburaškog zbora u Malom Lošinju. Na poziv podpisanoga skupio je vrlo rodoljub Ivan Antončić „Mitić“, izmedju rodoljubnih lošinjana u dalekoj Americi iznos od 44 dolara.

Darovaše kako sliedi: Po 2 dolara: Marko Jadrošić i Martin Busančić. Po 1.

dolar: T. Justin Ma Kersić; Martin T. Tomo Ts kuličić; A. Batista; Martin B Sapeta; A. Jadro Stjepan Picinčić; Ivan V. Franjo Vidulić; Anton I. Kamalić; Anton (Vidulić); D. 25. cent; Ukupno je novca ima na pripada društvu Lošinjara. Za darovaše: Martino (rika) 20; Biljan; Živili; Pu; siećnja; i žarki putem Ma; nadučitelj.

Iz dopis i Svrstak beno p; Sepić istodob na otol jici pal steni i pošao i došao; Kakov pako o ski grola z vremen do kon stili nj početku stili i naša sl tomu skolske ima uč poizran ce g. A spodin Natješe reda — jednu i miše. III. red — da je t. A mi, Mjesto piše. M nadučit razredn Trazim bijemo deblje; Skuj Slumu; Pisu Stjepan Slumu družnic Istru; koju s; Poče

me, kad
Kon-
ko-
da
Jobi-
na
učer
sija,
amro
na
roku
hila
arac
Zab-
znih
osta
oru,
zlo-
obar
alu,
dan
e se
ntiti
naj-
šeg
do-
go-
om
sa-
se i
linu
ent
ilić,
pro-
sor;
nik;
Zic,
uh,
rać;
av;
ući-
sta;
Ka-
ca;
ela
ant;
tar-
ro-
po-
e),
n);
Ni-
Ni-
ac;
ica;
Ja-
jija
pa-
a;
K.
uh.
Mi-
u:
od
ije;
tun
ije;
pan
na;
ović
An-
ua;
tun
van
ok.
ok.
K;
ilo-
ora
oga
nič
a u
ra:
o 1.

dolar: Toma Jadrošić; Ivan Jadrošić; Justin Martinolić; Lovro Škrivanj; Dinko Kersić; Niko Picinić; Simun Peričić; Martin Tarabotić; Anton Stjepan Jurčić; Tomo Tarabotić; Josip Rade; Simo Mikulić; Miho Hreljić; Alfred Miletić; G. Batista Busanić; Nikodem Belobarbić; Martin Busanić Zorić; Marko Martinolić Sapeta; Josip Jadrošić; Anton Peričić; A. Jadrošić; Ivan Poljanić; Ivan Vidulić; Stjepan Jadrošić; Dinko Rendić; Lovro Picinić; Toma Poljanić; Josip Martinolić; Ivan Vidulić i Ivan Ragusin. Po 50 cent.: Franjo Busanić; Matko Morin; Gašpar Vidulić; Franjo Vidulić; Natal Vidulić; Anton Vidulić; Angjelo Sutora; Fridrik Kamalić; Josip Poljanić; Ivan Blešić; Antun G. Jurčić; Romul Lekić; Romul Vidulić; Niko Stuparić; Gaudencio Sokolić; Dinko Busanić i Luka Grbac. Po 25. cent.: Antun Vidulić; Dragutin Sabljilj. Ukupno 44 dolara = 212 K i 8 h. Ovaj je novac predan posebnom odboru, koji ima navahiti potrebite tambure. Tambure pripadati će mjestnom radničko-školničkom društvu „Zora“. — Živili naši svjestni Lošnjani! — Bog im platio!

Za pučku knjižnicu u M. Lošnju darovava rodoljubna braća Antun i Nce Martinolić (Rosario de Santa Fe — Amerika) 20 K; gg. Ivo Orlić, pravnik i Ante Biljan u Zagrebu, sakupiše 24 knjige. — Živili!

Pučka knjižnica otvara se dne 15. siječnja 1906. — Plemenitim darovateljima i žarkim rodoljubom neka bude ovim putem izražena naša najtoplija hvala.

Mali Lošnj, dne 16. prosinca 1905. Josip A. Kraljić, nadučitelj pučke škole družbe sv. Cirila i Metoda.

Voloski kotar:

Iz Klane: Upopunit i izpravit treba dopis iz Klane u „N. Sl.“ br. 47 ovoliko: Svršetkom skol. godine 1902./3. bi službeno premješten ravnatelj učitelj g. Vinko Šepić iz Klane u Buzet. U Klanu pako istodobno bi namješten učitelj iz sv. Vida na otoku Krku g. Aćim Tončić. Obijci pako glasilo u dekretu, da su premješteni u istom svojstvu. Prvoimenovani pošao je na svoje mjesto. Drugi pako došao si ogledati mjesto o praznicima. Kakov utisak je odnesao, neznama. Mi pako o njemu ne najbolji, jer je talijanski govori. Nije došao. Šest mjeseci je škola zatvorena. Teda negda poslali privremenoga učitelja. Taj je bio u Klanu do konca školske godine 1903./4. Premjestili njega, poslali opeta priv. učitelja. Na početku ove skol. godine 1905./6. premjestili i toga. Poslali nisu nikoga. I tako naša škola opeta bez nadučitelja. Tko je tomu kriv? Nitko drugi nego nemarne školske oblasti. Briga je njih, ako Klana ima učitelja, ili ne! Donekle je kriv i nepotizam i protekcionizam. Govori se, da će g. Aćim Pončić u Klanu. Taj gospodin u velikoj je milosti kod „Slavne“. Natječe li se za Lanisće — mjesto II. reda — dobije ga. Ne ide ni tamo cilju jednu godinu. Ove godine pošao u Lanisće. Sada u Klanu, ali ne kao prije III. reda, već II. reda (?). Treba znati, da je taj gospodin i „Bičas“ i liberalac i... A mi, što čemo. Tražimo odlučno svoje. Mjesto nadučitelja, neka se odmah razpiše. Medjutim neka nam pošalju za priv. nadučitelja jednoga učitelja iz koje više razredne škole, ako nije moguće inače. Tražimo, pak makar i kričimo, dok dobijemo svoje. Dobro bi došle kadgod i deblje toljage!

Koparski kotar:

Skupština Družbine podružnice u Slumu. Pišu nam iz Sluma (kod Buzeta): Na Stjepanje 26 o. mj. obdržavat će se u Slumu godišnja skupština ovdješnje podružnice „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru sa običnim drevnim redom, na koju se pozivlju svi članovi i prijatelji. Početak u 2 1/2 sata poslje podne.

Franina i Jurina.



Fr. Vero da su se gospoda na našem komunu posvadili. Jur. Ej brate moj, klali bi se oni ka pas i mačka da ni nas; ma ovako će se oni brzo pomirit i oblizat. Fr. Ča čemo dakle nove izbore imati? Jur. Sigurno, ali Bog zna kada, i onda ćeš vidit kako će složno protti nam i oni od majoranci i oni od minoranci.

Razne primorske viesti.

Odkup od čestitanja. Približavaju se božićni blagdani i nova godina, te pozivljemo po starom našem običaju sve imućnije roditelje naše, da se tim povodom sjete naše sirotinje, osobito naših školskih družtva t. j. „Djačkog podpornog društva“ u Pazinu, „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru i „Bratovština hrvatskih ljudi u Istri“.

Svako od ovih narodnih i toli potrebnih družtva vrši uzorno svoja plemenita zadaću podupirajući našu učeću se siromašnu mladež počam od prvoga razreda pučke škole pak do najvišega naučnoga zavoda — do sveučilišta i politehnike. Radi toga je svako od njih vriedno naše podpore, jer bez toga nebi moglo odgovarati svojoj uzvišenoj svrsi.

Nebi smjelo biti nikoga izmedju svjestnijih rodoljuba Istre, koji se nebi povodom sv. božićnih blagdana i promjene godine sjetio naše učeće se sirotinje.

Glede uredjenja kongruie. Preko tristo zastupnika bilo je svojedobno podpisalo prešni pr. dlog da se uredi kongrua katoličkih svećenika. Velikom većinom glasova razpravila je zastupnička kuća u prvom čitanju odnosnu zakonsku osnovu, i uputila je proračunskom odboru. Ovaj je nije još ni sad razpravio. Prije kao da mu se nije žurilo, ili da je čekao zgodan čas al ga nenašao. Kasnije našlo se je mnogo protivnika toj ospovi. Dočim se je protiv njoj izjavio kod prvoga čitanja, i to jako blago, jedan socijalni demokrat u ime svoje stranke, sad se izjavljuju protiv njoj otvoreno Svenjemci, i njemačka pučka stranka. Ovo je jaka stranka, i možda najviše radi nje se je hipno uzmaklo. Svi zaključci pojedinih klubova u prilog kongrua nisu ništa koristili. Vodja u tom pitanju župnik dr. Stojan sve je moguće poduzeo, al nije mogao kod sve njegove objavljenosti ništa doseći. Tiskan izvještaj bio se je već nekako i prošuljao u proračunski odbor, al protivnici uredjenja kongruie nisu dopustili da se o tom razpravli. Sam izvjesitelj dr. pl. Fuchs, veliki prijatelj svećenika, rekao je, da je bolje da se nesili, jer bi silat moglo sve propasti. Konačno se je u proračunskom odboru primio ipak predlog, da će osnova o uredjenju kongruie doći prva na razpravu, kad se parlament u novoj godini opet sastane. Ovoliko neka blagoizvole uzeti na znanje sva ona velečasna i prečastna gospoda svećenici, koji su se u toj stvari obratili pismeno, posebnom peticijom, na našega zastupnika gospodina Vjekoslava Spincića.

Jagoslavenski klub „Slavenske Besede“ u Beču priredio je dne 14. decembra t. g. krasn koncert. Kod njega su pjevale hvalice Mira Koroseč dvorska operna pjevačica u Monakovu i Nađa Bertić konservatoristica, te Hrvati Bogdan pl. Vukaović i N. Zec — sve vrstne sile.

Malo je takvih koncerata bilo u Slavenskoj besedi. Pjivačice i pjevači natjecali su se tako će bolje. Občinstvo ih je nagradjivalo burnim pljeskanjem. Za koncert se je zaživio također doktor prava Novosel konservatorista u Beču. On i gospodjica Mira Koroseč kane o novoj godini prirediti koncert u Zagrebu.

Napisi i pečati na javnim uredima u Istri. Da imademo i sada samo talijanske ili tuđe napise i pečate na c. k. uredima gdje je većina našega pučanstva, ta i imadu neki postarski uredi samo talijanske pečate, krivi smo i mi, da se ne pritužimo ili da ih dademo bud kako odstraniti. Znaedmo selo, čisto naše, pak je na pošli talijanski pečat. Priučio se nije nikad nijedan. I danas je tamo samo „Chersano“. Pročitajte gospodo, to hrvatski. Da je „Volosca“ i „Abbazia“, to puštimo, jer je to nešto „nobel“. Ali da pitaš našega seljaka, gdje je to „Bezirks-hauptmannschaft in Mitterburg“, brajne nikad na pravo mjesto po njemu ne dođjes. A „Pinguente“, a „Rozzo“, a „Zabronich“ na postajama i stanicama?! Što mi ga je to? Učinimo svi Hrvati Istre molbu, da nam naši vedrioci postave mjesto dosadanjih napisa, pečata itd. japanske ili turske napisa itd. Možda čemo svrhu postići. — Ali će naša buduća pokoljenja smijeskom sažaljivati našu krolku čud i ravnodušnost! Ugledajmo ste strane u druge narodnosti. „Chi che ziga, ga sempre ragioni!“ „Osar tutto!“

Nasljedovanja vriedni zaključel. Iz slavnog Dubrovnika pišu nam, da je tamošnj mladi ali čili i radini „Sokol“ na svojoj izvanrednoj skupštini, obdržavanoj prošlog mjeseca, stvorio dva rodoljubna i

Svoji k svojim!
Skladište pokućstva
goričko-solkanske
* stolarske zadruga *
(prije Antun Ceraigoj)
TRST
Via di Piazza vecchia 1, polak crkve Sv. Petra
Tvornica sa strojevnim obratom.
Pokućstvo izradjuje se samo u peći izsušenim drvom.
Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.
Prodaje se takodjer uz mjes. odplatu.
Zastupstvo u Trstu, Splitu i Aleksandriji
Ilustrovani cienici se šalju na zahtjev.

Dvostruki elektro-magnetički
križ ili zvijezda
R. B. br. 86967. — Telefon br. 45—22.
jest elektro-magnetičkim načelima sastavljeni stroj, koji kod uloga, reume, arume (teško dizanja), nespavanja, zjenja u oba, paralizije, glavobolje (migrena) kucanja srca, zubobolje, mučnega slabosti, studeni truda, i druge, padavine (epilepsije), mokreju paskala, najuosti, nesjestice, zagubosti, drhtanja na tielu, influence akoptane sa boleću hrbta, bledila (malokrvnosti), želudacnih grčeva, beztečnosti, ischlasa, punokrvnosti, svih udnih grčeva, hipochondrie, tjelesnih grčeva, hamorrhoida, kao i kod sveobće slabosti itd. služi kao nenadkriljivo sredstvo, pošto elektro-magnetička struja ciljem čovječjim tielom djeluje, čime se načene bolesti u najkraćem vremenu izliče. Poznato je da liečnici kod navedenih bolesti višekratno elektricizovanje tiela upotrebljuju, ali ipak na taj način, da juka stroj samo potrbno i povremenom kroz tielo prolazi, dočim naprotiv tomu struja elektro-magnetičnog križa ili zvijezda R. B. br. 86967, kao je jur rečeno, umjerenim načinom neprekidno na tielo djeluje, što svakako bržem izličeju dovodi, nego li prvi postupak. — Do 20 godina stare bolesti izličeene su sa svojim strojem, posve! Od izličeene sa svojim strojem R. B. broj 86967 razeno zahvate kao i od celičnih

stlojeva izdane svjedocine i priznanice iz svijtu strana svieta potkrpane sa u mojoj piscinirani, gdje je stoji svakomu usvako doba nauvid. Gdje nijedan lik nije mogao, kolim pećalim moj stroj, jer je to sigurno sredstvo protiv pore navedenim bolestima, a onaj bolestnik, koji po mojem stroju nebi bio izličeen najduje u roku od 45 dana, dobiva novac natrag. Upozorujem osobito p. n. občinstvo na to, da se moj stroj ne smije zamjenjivati sa Voltinim, koji je poradi svoga nespavanja zabranjen u Njemackoj kao i u Austro-Ugarskoj, dočim moj dvostruki elektro-magnetički križ ili zvijezda R. B. br. 86967 osobito se hvati i ušiva varedna doznadnost poradi svoje izvratne ljekovitosti.

Mali stroj stoji 4 K. Razbitiga mogu samo djelovati, ali i jako slabe gospodje.
Veliki stroj stoji 6 K. Razbitiga mogu samo djelovati, ali i jako slabe gospodje.
Dopisivanje i narbno obavljuje se i u hrvatskom jeziku. Proučedim ili ako se novac unapred pošalje, razasli glavna prodavnica sa tu i inozemstvo:
Albert Müller,
Budimpešta, V., Vadaž-ulica 43/A.
Kalmán ulica 22.

nasljedovanja vriedna zaključka, tieuća se nas Hrvata Istre. Prihvaćen bijase naime jednoglasno predlog, da pristupa dubrovački „Hrvatski Sokol“ kao član utemeljitelj „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru i drugi predlog, da se priredi idućih poklada s drugim mjestinim družtvima akademiju s plesom na korist naše „Družbe“.

U ime plemenite naše „Družbe“, srdačna hvala dičnomu „Hrv. Sokolu“ u Dubrovniku i tamošnjem osobitom prijatelju i zagovorniku istarskih Hrvata. Imenovanje goričkog nadbiskupa. Nekeje novine javiše kao stalno da će goričkim nadbiskom biti imenovan župnik stolne crkve u Gorici Fran Sedej. Ovu viest donasaju talijanske novine, koje se naravski srde što će za 4/5 slovenskog stanovništva goričke nadbiskupije biti imenovan Slovenac nadbiskupom. Talijani još uvijek misle da je svaki njihov štracar gospodin. Da, oš grivo!

Namjestnik Primorja tajni savjetnik. Nj. V. car i kralj podielio je namjestniku za Trst i austrijsko-ilirsko Primorje naslov tajnog savjetnika.

Razni prinosi:

Za Družbu sv. Cirila i Metoda priposlano preko naše uprave: Ivan Vinodolac, kapelan u Šajnim sakupio je kod g. V. Viškovića u Sv. Mariji od Zdravlja K 5-80, kao krunski doprinos istoj. Ukupno danas K 5-80 Na račun ove g. izkazanih . . . 1637-91 Svenkupno K 1672-71

Broj 5419.

Natječaj.

Na temelju zaključka občinskog zastupstva od 20. novembra 1905. razpisuje se natječaj za jedno mjesto občinskog nadredara sa godišnjom plaćom od 1000 Kruna i 100 Kruna godišnjih za odielo i za jedno mjesto občinskog redara sa godišnjom plaćom od 750 Kruna i 100 Kruna godišnjih za odielo, plaća izplativa u postecipatnih mjesečnih obrocih.

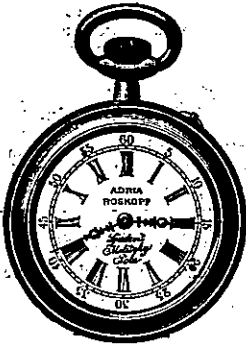
Molbe za oba zapisana mjesta imaju se podnesti do 26. decembra 1905. na podpisato občinsko poglavarstvo, priloživ istim krstini list, svjedocbu občinarstva, ponašanja, školsku i lječničku, te vojničke dokumente. Natjecatelji za mjesto občinskog nadredara imaju dokazati, da su služili u redarstvenoj službi ili kod oružništva ili kao podčastnici kod vojske i da su njim poznati redarstveni propisi.

Občinsko poglavarstvo
KASTAV, dne 30. novembra 1905.
Načelnik:
Jelušić.

ISTARSKI PUČKI KOLENDAR

DOBIVA SE U
NARODNOJ TISKARI - PULA, VIA GIULIA, 1.
 CIENA MU JE 40 PARA, POŠTARINOM 10 PARA VIŠE. :

„ADRIA ROSKOPF“



najbolja ura za službenike **K 8**—
 sa 5-godišnjim jamstvom.

K tomu hadava:

1 krasna kutija i 4 predmeta za pričuvati i to: 1 pero za uru, 2 kazala i 1 staklo.

Razašilje se pouzdaćem.

Naručbe ura izvršuju se nakon 8 dana točnog reguliranja radi, a na 24h i udmah. Glavno skladište za Istru:

L. Malitzky, urar u Puli.

Via Sergia, 65.
 Najveće skladište zlatnih, srebrnih i iz kovine švicarskih ura, budilica, pendulskih ura itd.

Skladište zlata, srebra i dragulja.

I TRSJE (loza) u Istri priljubljeno i drugih vrsti, navrćeno (ciepljeno)

na američko trsje pripravlja ju za jesen god. 1906.

Pečenko i drug — Komen-Gorička.

Ciēna ciepljenog trsja jest:

- Na rupestris monticola 1000 komada . K 120—
- Na riparia Portalis 1000 komada 120—
- Na aramon X rupestris br. 1; 1000 kom. 140—
- Na riparia X rupestris 1000 komada 140—

Naručbe se primaju do 31. jenara 1906. — Sa naručbom valja poslati 20% kapare. Koji želi vlastite vrsti trsja, neka pošalje poštom ciepove različite debljine. Za dobrotu trsja se jamči.



ZA PREDSTOJEĆE ZABAVE,
 KONCERTE I PLESOVE PREPORUČA

NARODNA TISKARA J. KAMPOTIĆ i dr. u PULI Via GIULIA, 1.

SVOJ BOGATI IZBOR KRASNIH
 POZIVNICA, PROGRAMA,
 PLESNIH REDOVA it. d.
 CIENE UMJERENE — IZRADBA UKUSNA I BRZA.

Istarska Posujilnica u Puli

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrugnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4 1/2% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog otkaza. iznose do 400 K uz otkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz otkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uložanja suglasno ustanovio veći ili manji rok za otkaz.

Zajmovo (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenicu i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Cילו S. Stefano br. 9 prizemno cesno, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.



Odlikovana

svijećarna na paru

Gorica — ulica Sv. Antona

Preporuča pred svećenstvu, crkvenom starešinstvu, p. n. slavnom obćinstvu svijeće iz prijesnoga pčelnoga voska kg. po K 4-90. Za prijesnost jamčim s K 2000. Svijeće za pogrebe, za božićna drva, vošteni svitci i med najfinije vrsti uz veoma niske cijene.

Prodaje se u korist Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Visokom kr. zem. vladom proglašena liekovitom vodom radnicom

APATOVAČKA KISELICA

naravna alkaliko-marietana-litijaka kiselica vrlo bogata ugljikom kiselom



izvrstno i poput kristala čisto stolno piće.

Glasoviti liečnički autoriteti prepisuju ovu kiselicu a najboljim uspjehom protiv svih bolesti probavnih organa i grkljana protiv astme i ruma kod želučanih, plućanih, graničnih drugih katara, protiv hemeroida (čirakova žila) kod boli bubrega; ujetura, kamena, tešara bolosti, smatkih i nateklih jetara, izvarica i mnogih drugih bolesti. Praktično izvrstno i nenadkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih lenzkih bolesti.

Analizirao ju prof. dr. E. Ludwig, c. kr. dvorski savjetnik i kr. prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagrađjena na mnogim velikim strukovnim izložbama sa 15 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela Apatovačke Kiselice“

ZAGREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!



Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju porabu. Osobito odstrañuju uganje i kalicanje po kostih, nogama i rukama, te liječe svaku glavobolju. One nedostavno spasosno djeluju kod bolesti želuca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odstrañuju naduhavanje, boli i grčeve, popjeñuju bolnu pravu, čiste krv i crnova. Progona velike i male glisite, te sve bolesti od glisih dolazeća. Djeluju izvrstno protiv biraparostiti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetrah i slezene te koliku i uganje u želuca. Progona svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeća. Najbolje je sredstvo protiv maternici i mardru, pa zato nasmiju manjkati u nijednoj gradanskoj ili seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzdaćem. — Manje od jednog tuceta (12 boćica) se ne šalje. — Ciēna je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boć.) 4 K, 2 tuceta (24 boć.) 8 K, 3 tuceta (36 boć.) 11 K, 4 tuceta (48 boć.) 14-60 K, 5 tuceta (60 boć.) 17 K. — Posljednjem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovie likati, zato navadjam samo imena neke gg. koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali **kapljice sv. Marka** te podjednako odpravise: Iv. Barešić, učitelj; Janko Kisić, kr. nadzugar; Stj. Borčić, župnik; Ljilja Manić, općinar; Sofija Vukelić, silica; Jože Seljančić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

OGLAS.

NIKOLA ŽIC-KLAČIĆ i drug.

Mlin na benzinu i trgovina brašna na veliko u PUNTU, otok KRK, Istra.

CIENIK

Čistog pšeničnog i kukuruznog brašna veoma korisno za obitelji.

Ciēna po 100 kg.:

pšenično brašno broj 1	K 26-60	mesinjah za mekinjama	K 21—
" " " " 2	26-20	mekinje (posije)	14—
" " " " 3	25-80	kukuruzno brašno	18—
" " " " 4	24-50	raženo brašno prošijano	24—
Sve vrsti 1, 2, 3, 4, ujedno pomiešane	K 26—	nešijano	19—

Sve naznačene ciēne računuju se poštaćljive u Puntinu na barku ili parobrod u Krku. Plaća se u Puntu, a utuživo u Krku. Uz gotov novac 1 1/2% popusta. Na zahtjev šalje se uzorak franko i bađava.

U našem mlinu melje se svakovrstno žito u: jienu po 100 kg. K 1-50, osim toga koji želi da bude brašno prošijano plaća više po 100 kg. K 1— (manje od 100 kg. se ne sija). Nabavljamo prizne vrece koje se nalaze u dobrom stanju za spremanje posija po 100 kg. i plaćamo za svaku 160 para a za one za brašno 20 para; one pak koje drže 75 kg. po 30 para.

Koji želi imati pobliže upute neka se obrati na g. Ivana M. Žic-a u Puli, admiralska ulica br. 12.